

Asia: VN/16726/2022

Lausuntopyyntö: Valtakunnalliset lääkinnälliseen kuntoutukseen ohjautumisen perusteet. Opas terveyden- ja sosiaalihuollon ammattilaisille ja kuntoutuksen parissa työskenteleville.

Kommentit kappaleittain.

Johdanto

Opas on tarpeellinen.

Oppaan tavoite on hyvä.

Opasta on ollut kirjoittamassa yllättävän vähän terapeutteja ja perusterveydenhuollon ammattilaisia.

Kpl 2 - Kuntoutus

2.3 Lääkinnällisen kuntoutuksen määritelmä

Lääkinnällisen kuntoutuksen määritelmään mukaan lääkinnälliseen kuntoutukseen ei kuulu ennalta ehkäisevää (primaaripreventio) toimintaa. Kaikilla lapsilla tai nuorilla ei ole vikaa, vammaa, sairautta tai kehitysviivästymää vaan heistä on herännyt huoli varhaiskasvatuksessa tai koulu- ja

opiskelijaterveydenhuollossa. Näistä lapsista ja nuorista tulee pyyntöjä perusterveydenhuollon lääkinnälliseen kuntoutukseen. Osa työstä on arvion jälkeen puhdasta primaaripreventiota. Ja pyynnöt työllistävät julkisen terveydenhuollon lääkinnällistä kuntoutusta ja terapeutteja. Ks. esimerkiksi luku 9

2.4 Omakuntoutus

Omakuntoutuksen määritelmä on käyttökelpoinen esimerkiksi asiakastyöskentelyssä, prosessikuvauksissa ja rakenteisessa kirjaamisessa.

Kpl 3 - Toiminta- ja työkyky

Työttömien työkykyarviot työllistävät julkisen terveydenhuollon lääkinällistä kuntoutusta, terapeutteja perustasolla. Henkilökunnan osaamisen ja yhtenäisten toimintakykyä kuvaavien mittareiden varmistaminen on tärkeää työelämän muutosten ja työn vaatimusten muuttuessa.

Kpl 4 - Hyvät kuntoutuskäytännöt ja vaikuttava kuntoutus

-

Kpl 5 - Lääkinällisen kuntoutuksen koordinointi ja ohjauspalvelut

5.2 Kuntoutuksen koordinointi ja ohjaus perustasolla

Kuntoutusta koordinoivan vastuuhenkilön tarve on tunnistettu. Koordinaattorilla tulee olla osaamista toimintakyvystä, kuntoutuksesta ja palveluista. Kuntoutusohjaajan toimia tulee olla myös perus-terveydenhuollossa/perustasolla.

5.4 Terveyssoseaalityö

Terveyssoseaalityöntekijä ja kuntoutuksen ohjaajan yhteistyötä tarvitaan perustason kuntoutujalähtöisessä työskentelyssä, asiakasyhteistyössä ja kuntoutustyöryhmyöskentelyssä sekä monialaisessa yhteistyössä.

Kpl 6 - Sopeutumista tukevat palvelut

Perusterveydenhuollossa/perustasolla on moniammatillista osaamista ensitieto ja teemapäivien järjestämiseen sekä tietoa väestön terveydestä. Työnjaosta sopiminen alueellisesti on tärkeää.

Kpl 7 - Kuntoutuksen suunnittelu, toteutus ja seuranta

7.2.1 Kuntoutussuunnitelma

Kuntoutussuunnitelmien laatua tulee parantaa (asiakas ja moniammatillinen tiimi), ja kuntoutujan toimintakyvyssä tapahtuvia muutoksia tulee päivittää.

7.7

Moniammatillinen ja -alainen yhteistyö

Mihin ohjeistukseen lainsäädäntöön perustuu moniammatillinen yhteistyö terveydenhuollossa? esimerkiksi terveydenhuoltolaki § 32 on mainittu oppaassa. Terveydenhuoltolaki § 30? Muu ohjeistus?

Kpl 8 - Kuntoutuspalveluiden järjestäminen

8.1.1 Vaativa osastokuntoutus terveydenhuollossa

Asiakasohjaus kriteerit on yhtenäistettävä. Asiakkaiden / kuntoutujien valintakriteerit vaativaan osastokuntoutukseen ovat kirjavat. Entä ne asiakkaat/kuntoutujat, jotka eivät täytä vaativan osastokuntoutuksen kriteerejä, mutta tarvitsevat ja hyötyvät osastotasoisesta kuntoutuksesta?

Perustason osastojen kuntoutustilat eivät välttämättä täytä kuntoutukselle soveltuvia tila-, väline- ja laiteratkaisuja.

8.2.1 Kuntoutuksen järjestäminen julkisena toimintana

Oppaan luvun sisältö on suppea (2 + 4 riviä). Tässä voisi avata kootusti ja tarkemmin kuntoutuksen järjestämistä.

Lääkinnällisen kuntoutuksen perustason palveluita on vahvistettava hyvinvointialueilla (9.2.6).

Kuntoutustarpeen ja työ- ja toimintakyvyn arviointi sekä kuntoutus/lääkinnällisen kuntoutuksen terapiat (13) ja apuvälinepalvelut eri ikäkausina (lapset, nuoret, työikäiset, ikääntyneet) kuuluvat julkiseen lääkitäntäiseen kuntoutukseen perustason palveluna. Asiakkaan muutosten mittaaminen ja seuranta sekä rakenteinen kirjaaminen ovat osa lääkitäntäisen kuntoutuksen prosessia. Terapiat voidaan toteuttaa yksilömuotoisena tai ryhmässä, joko lähi- tai etäpalveluna; vastaanotolla, päiväkodissa, kotona. Asiakasmaksulaki koskee myös lääkitäntälistä kuntoutusta.

Fysioterapeutin suoravastaanotolta (13.3.4) asiakas saa tarkan fysioterapeuttisen tutkimuksen, jolla selvitetään asiakkaan toiminta- ja työkyvyn mahdolliset rajoitteet. Asiakas saa neuvontaa ja ohjausta. Tarvittaessa asiakas ohjataan jatkofysioterapiaan tai muihin terveystalveluihin.

Terveydenhuollon vastuulla olevan kuntoutuksen tarve ja tarjonta lisääntyy jatkuvasti avohoidossa.

Julkinen kuntoutuksen tehtäviin kuuluvat muun muassa terapiasuunnitelmien ja kuntoutussuunnitelmien laatiminen sekä kuntoutusohjaus (ks. 9.1.2.4). Kuntoutussuunnitelmaa käytetään osana asiakkaan asiakas – tai palvelusuunnitelmaa eli sosiaalihuolto ja vammaispaalvelut. Varhaiskasvatustalvi edellyttää julkisen terveydenhuollon viranomaisia osallistumaan lapsen tuen arviointiin varhais-kasvatuksen järjestäjän sitä pyytäessä (vasu). Kuntoutussuunnitelmaa voidaan hyödyntää pedagogisten asiantkirjojen laadinnassa (9.1.5.2) esimerkiksi HOJKSin laadinnassa voidaan hyödyntää lääkitäntäisen kuntoutuksen toiminta-, fysio-, puhe- tai psykologin tukikäyntejä. Opiskelupaikkakunnan perusterveydenhuollon tulee järjestää paikkakunnalla opiskelevan opiskelijan lääkitäntälinen kuntoutus (Terveydenhuoltolaki §17). Perhekeskuspaalvelut konsultoivat julkisen terveydenhuollon lääkitäntälistä kuntoutusta. KELA järjestää terapiota vaativana lääkitäntälinenä kuntoutuksena, kun yksilöllinen kuntoutussuunnitelma on laadittu julkisessa terveydenhuollossa.

Ikääntyneiden kuntoutuksessa (9.3.1) arvioidaan kuntoutus- ja lääkitäntälinen kuntoutuksen apuvälinetarpeet sekä tehdään fyysisen asuinympäristön (kodinmuutostyöt) arvioita. Akuutin

sairastumisen yhteydessä intensiivikuntoutus on järjestettävä viiveettä (9.3.4). Jatkohoidon suunnittelu tulee olla koordinoitua kotiutumisen jälkeen. Tarvittaessa fysio- ja toimintaterapeutit tekevät kotikäyntejä (9.3.5). Ergonomia- ja siirtymisen avustamisen ohjaus esimerkiksi omaishoitajille kuuluu fysioterapiaosaamiseen (9.3.5.3). Perustason puheterapeutit osallistuvat monialaiseen kuulon kuntoutukseen

(11.11) ja terveystieteiden opettaja neuvoo toimeentuloon ja sosiaaliturvaan liittyvissä asioissa. Psykologit tukevat perhettä. (11.1.7). Liikkumistaidon ohjaus on osa näönkuntoutusprosessia. Lääkinnällisen kuntoutuksen piiriin kuuluvat muun muassa alle 8-vuotiaiden lasten silmälasit (10.2.26).

Neuropsykiatristen häiriöiden kuntoutukseen tarvitaan arkeen saatavaa ohjausta ja tarvittaessa lääkitäntälliseen kuntoutukseen liittyvää ohjausta, terapiota ja sopeutumisvalmennusta (12.3).

Neuropsykologista (13.7) arviota ja kuntoutusta ei ole saatavissa perustasolla. Psykologin palveluita on tarjolla perustasolla.

Kpl 9.1 Lasten ja nuorten kuntoutus (0-18-vuotiaat)

-

Kpl 9.2 - Työikäisten kuntoutus

-

kpl 9.3 - Ikääntyneiden kuntoutus

-

Kpl 10.1 - Kuulon kuntoutus

-

Kpl 10.2 - Näönkuntoutus

-

Kpl 12 - Neuropsykiatristen häiriöiden tukitoimet ja kuntoutus

-

Kpl 13 - Lääkinnällisen kuntoutuksen terapiat

-

Kpl 14 - Toimintakykyä tukevat hoidot

Hyvä, että toimintakykyä tukevat hoidot on määritelty ja kuvattu oppaassa kuten jalkaterapia, lymfaterapia, ravitsemusterapia, seksuaalineuvonta- ja terapia, lantionpojan toiminnallisten häiriöiden kuntoutus

Kpl 15 - Manuaaliset hoidot

Painotus on oikein vaikuttavuuden näkökulmasta. Aktiiviset asiakkaan / potilaan suorittamat harjoitteet ovat ensisijaisia. Manuaaliset terapiat ja hoidot toimivat täydentävinä hoitomuotoina hoidossa (15.2).

Kpl 16 - Kuntoutuspalveluiden johtaminen ja kehittäminen

Terveydenhuollon vastuulla olevan kuntoutuksen tarve ja tarjonta lisääntyy jatkuvasti avohoidossa.

Terveydenhuollon organisaatioissa on niukasti kuntoutuksen johtamisosaamista ja perustason/erikoistason tutkimusta sekä rahoitusta. Osaamisen johtaminen laadukkaasti on haastavaa.

Kpl 17 - Lait ja säädökset

Vaikuttaa kattavasta koosteelta.

Käsitteet

Käsitteistä puuttuu esimerkiksi:

Terapiasuunnitelma

Kuntoutussuunnitelma

Kuntoutustyöryhmä

Liite 1. Oppaan valmisteluun osallistuneet

-

Salon kaupunki - Sosiaali- ja terveystalot / lääkinällinen kuntoutus